

Stvaralaštvo natopljeno božanskom inspiracijom

Estonski skladatelj Arvo Pärt uokviruje svoje glazbeno djelovanje u teološko duhovni kontekst pa reče: »Prije uskrsnuća treba umrijeti. Prije nego bilo što rećemo moramo šutjeti. Moja glazba je rođena nakon duge šutnje. Kad govorim o tišini podrazumijevam ono ništa od čega je Bog stvorio svijet.« Ove nadobudne riječi mogu nas potaći na razmišljanje i na postavljanje temeljnog pitanja koje se vjekovima postavljalo: čemu glazba, što nam ona treba, čemu služi, je li ona danas tu da nas samo zabavlja, ispunja tišinu ili se njome može nešto drugo reći. Ne želimo razmišljati o tim pitanjima. Mnogi su već o tome govorili i govorili. Nas zanima, prije svega naše pitanje o razlogu postojanja svete glazbe, njenoj svrsi, cilju i potrebi. Jedno je sigurno da je sveta glazba nezaobilazna činjenica u liturgiji bila ona istočnog ili zapadnog obreda. Ona je prisutna vjekovima u liturgijskim akcijama, bile one privatnog ili javnog karaktera. Proglašena je od papa službenicom liturgije i sastavnim dijelom liturgije. Njena prisutnost i neminovnost u liturgiji nije bila nikada upitna. Ono što je kroz dugu kršćansku povijest bilo sporno, to je određena kvaliteta ili nekvaliteta glazbe. U nekim povijesnim etapama stvorena je sveta glazba na umjetničkoj visini, u nekim se izgubila nit svetosti glazbe, a u nekim se etapama i zatirala crkvena glazba. Kvaliteta i prikladnost svete glazbe bila je u svim povijesnim etapama na meti analitičara, kritičara i mislilaca. Težilo se za glazbom koja doista može podići ljude k Boga, oduševiti ih za radost življenja i postojanja u okrilju božje milosti. Željelo se otkriti glazbu koja bi bila savršen jezik duše kako kaže skladatelj Robert Schumann. I današnji čovjek, vjernik želi slušati glazbu koja će ga pokrenuti, raspoložiti, oduševiti za Krista i svojom tehnikom dočarati ljepotu Stvori-

telja i stvorenoga. Upravo tu leži odgovor na prije postavljeno pitanje. Sveta glazba, koja se tako zove i ukoliko ima kvalitete za takvo ime, mora služiti misteriju oltara, liturgijskoj akciji u kojoj se odvija spomen čin našeg spasenja. Njena svrha i razlog postojanja jest, kako kaže *Liturgijska konstitucija* u VI. glavi: »slava Božja i posvećenje vjernika«. Sva glazbena nastojanja, kreiranja, sklapanja i izvođenja trebaju se ravnati i usmjeravati prema toj temeljnoj normi.

Svjedoci smo vremena koje sve više ljude pretvara u potrošače i ovisnike raznih tehničkih dostignuća. To neminovno oblikuje određeni mentalitet i u crkveno glazbenom sektoru, gdje nastaje mnoštvo skladbi koje nose snažan biljeg vremena i trenutnih trendova. Danas se takva glazba s lakoćom producira i širi na sve strane. Simbolizam, koji je vjekovima nosila i posjedovala sveta glazba, danas je upitan i izgubljen. Pitamo se kako unijeti opet u naše crkve glazbu koja će uistinu podizati vjernička srca, glazbu koja će biti kadra probuditi tišinu ljudskog srca koji stoji pred Bogom i oduševiti ga za radostan vjernički život. Doista, svaka glazba nije to kadra učiniti. Može ona biti savršeno napravljena, efektima popraćena, ritmom nošena i virtuoznim bravurama okićena, ali teško će naći put do najdubljih dubina ljudskog srca i duha. Glazba koja se suviše služi simbolima trendovskih manira ostaje na površini i dobro pokreće samo somatski dio ljudskog bića, ali dušu neće taknuti. Glazba koja ne proizlazi iz tišine, kako kaže skladatelj Arvo, nije kadra potresti čovjekov duh. Glazba na brzinu učinjena i na brzinu se i odsluša, a i na brzinu se zaboravlja. Stara umjetnost, od graditeljstva, kiparstva, slikarstva i glazbe zapanjuje nas i zadivljuje. Ništa nije bilo učinjeno preko noći, na brzinu. Pomno se radilo, klesalo i oblikovalo

tvrdi mramor i kamen, crtalo, rezbarilo, skladalo i to s uvjerenjem da ta djela moraju ostati vječna kao što je i Bog vječni. I doista neke građevine, bazilike, crkve, kipovi, slike i glazbene partiture ostat će vječne za sva pokoljenja. Kako danas potaći takvo stvaralaštvo? Stvaralaštvo natopljeno božanskom inspiracijom u kojoj se zrcali ljepota božjeg stvaralaštva kao bistrina planinskog potoka, netaknutost poljskog cvjeta i silina morskog vala koji pjeva svoju pjesmu vječnom Stvoritelju. Doista sakralna glazba, koja ne izvire iz tišine, iz razmišljanja, osluškivanja Božje riječi i istinskog poniranja u božju poruku, postaje glazba bez značenja, bez simboličkog govora i upućuje neminovno na zemaljsko, svagdanje, prolazno, pa i ona neminovno postaje prolazna.

Ušli smo u vrijeme došašća. Ponovno će se oglašiti po našim trgovima, dućanima, štandovima i kafićima adventske i božićne pjesme. Ispjevati će se cijeli repertorij pobožnih božićnih pjesama prije polnočke i to se više ne može zaustaviti i svaki napor bio bi uzaludan, ali ono što još uvijek možemo zaustaviti jest profanacija svete glazbe u našim crkvama. Ako se to ne učini, doista ćemo za koju godinu morati ići na trgove i ulice kako bismo čuli crkvenu pjesmu, a u crkvama će dominirati neka »deuterokultura«, predvođena modernom revolucijom. Ipak, nadamo se da se to neće dogoditi i da postoje snage u našoj Crkvi koje će usmjeriti pramac glazbenog broda prema pravom cilju.

U moje ime i ime uredništva *Svete Cecilije* želim svim čitateljima, podupirateljima i članovima Hrvatskog društva crkvenih glazbenika molitvom prožeto i milošću obdareno vrijeme došašća i radostan susret s novorođenim Bogočovjekom Isusom.

Miroslav Martinjak